

INSTYTUT ROZWOJU

Produkt krajowy brutto w powiatach województwa lubelskiego

Wnioski dla polityki regionalnej województwa

Jacek Szlachta

Dorota Ciołek

Tomasz Brodzicki

Plan prezentacji

- ✓ Metodyka szacowania PKB na poziomie powiatów województwa lubelskiego
- ✓ PKB lubelskiego na tle innych województw oraz w układzie powiatów i subregionów województwa
- ✓ Wnioski i zalecenia do polityki regionalnej województwa lubelskiego

INSTYTUT ROZWOJU

Metodyka szacowania PKB w powiatach województwa lubelskiego

Produkt krajowy brutto (PKB)

opisuje zagregowaną **wartość dóbr i usług finalnych** **wytworzonych** przez narodowe i zagraniczne czynniki produkcji na terenie danego obszaru w określonej jednostce czasu (rok, kwartał)

Rachunki PKB

- **Rachunek produkcji:** suma **wartości dodanej** wszystkich sektorów powiększona o podatki od produktów pomniejszone o dotacje do produktów. Jest on też pozycją bilansującą rachunku produkcji gospodarki ogółem
- **Rachunek rozdysponowania:** końcowe wykorzystanie wyrobów i usług przez rezydentów (**spożycia** i **akumulacji** brutto), powiększone o **eksport** i pomniejszonego o **import** towarów i usług
- **Rachunek dochodów:** **dochody** z pracy, dochody z kapitału, dochody państwa i amortyzacja

PKB – wady

- nie uwzględnia produkcji nieewidencjonowanej:
 - działalność w ramach wolontariatu
 - produkcja rolna na własne potrzeby
 - praca we własnych gospodarstwach domowych
 - praca związana z wychowaniem dzieci(w pewnym stopniu doszacowywana jest produkcja w szarej strefie)
- nie uwzględnia negatywnych efektów zewnętrznych produkcji
- w niewystarczającym stopniu uwzględnia transakcje czysto finansowe, np. sprzedaż i kupno papierów wartościowych, czy transfery rządowe na rzecz obywateli

Na poziom życia wpływa znacznie więcej czynników niż sama tylko wielkość produkcji i tempo jej przyrostu

Alternatywne miary rozwoju i wzrostu

W Unii Europejskiej toczy się dyskusja na temat diagnostyczności produktu krajowego brutto – hasło **poza PKB** („*beyond GDP*”)

- ✓ **HPI (*Happy Planet Index*)** - spodziewana długość życia, sytuacja ekologiczna, opinie mieszkańców na temat własnej sytuacji życiowej (*New Economics Foundation*)
- ✓ **HDI (*Human Development Index*)** - syntetyczny miernik rozwoju społeczno-ekonomicznego rozwoju – (*ONZ United Nations Development Programme*)
- ✓ **Social Progress Index** - wskaźnik postępu społecznego (wyliczony przez Deloitte) – syntetyczny wskaźnik składający się z 50 wskaźników cząstkowych
 - w UE wyznaczony na poziomie obszarów NUTS 2
 - powszechnie krytykowany jako ewentualna podstawa alokacji funduszy strukturalnych

PKB – przewagi

Pomimo wad i niedociągnięć PKB jest nadal najczęściej wykorzystywaną miarą wielkości gospodarki oraz jej wzrostu

- względna **prostota** tego wskaźnika
- **dotychczas wypracowane metody** zbierania i opracowywania danych statystycznych, których ujednoczenie **w skali całego świata** wymagało wprowadzenia wielu regulacji prawnych i znacznych kosztów
- możliwość prowadzenia analiz ekonomiczno-statystycznych na **wystarczająco długich szeregach czasowych** historycznych obserwacji, które są udostępniane w statystyce publicznej zarówno krajowej jak i międzynarodowej

PKB w polskiej statystyce

Wartość PKB szacowana jest:

- dla całej gospodarki – podstawowy miernik wzrostu gospodarczego
- poziomie regionalnym NUTS 2 (w województwach) - do skutecznej realizacji polityki spójności
- NUTS 3 (w podregionach) – rozróżnienie regionów metropolitalnych, regionów niemetropolitalnych oraz obszarów rolniczych

Niedostępne są informacje o strumieniu PKB wytwarzanego w poszczególnych powiatach

Dezagregacja danych statystycznych

- Rozszacowanie danych z Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) z poziomu województw na poziom powiatów
- Estymacja wskaźnika zagrożenia ubóstwem
- Oszacowanie wskaźników z obszaru B+R oraz innowacyjności w przekroju polskich podregionów
- Oszacowanie wielkości emisji gazów cieplarnianych do powietrza w różnych jednostkach podziału terytorialnego

Narzędzia statystyki małych obszarów (SMO)

Dezagregacja PKB na niższy poziom agregacji

- W UE dla krajów, które nie wyliczają PKB na poziomie NUTS 3 bezpośrednio z danych mikro, **EUROSTAT** wykorzystuje informacje z poziomu NUTS 2 jako benchmark. Stosuje się odpowiednie wagi relatywne opracowane na podstawie danych z innych krajów członkowskich
- Centralny urząd statystyczny Stanów Zjednoczonych **FEDSTATS** od roku 2007 szacuje wartości PKB dla obszarów metropolitalnych i niemetropolitalnych. Metodyka stosowana przez BEA bazuje na PKB dla gospodarek stanowych oraz na **informacji o dochodach ludności** (Dochody ludności stanowią ponad 60% wartości PKB dlatego przyjęto, że jest to właściwy wskaźnik względnego poziomu aktywności gospodarczej dla większości branż w poszczególnych regionach kraju [Panek, Hinson, Baumgardner, 2014])

Szacowanie PKB dla powiatów (1)

Podejście ekonometryczne (T. Tokarski 2013)

1) Oszacowano trzy niezależne regresje, w których logarytm wartości PKB na poziomie podregionów wyjaśniany był przez zmienne dostępne:

- ✓ logarytm wartości produkcji sprzedanej przemysłu dla podmiotów o liczbie pracujących większej niż 9
- ✓ logarytm wartości brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach
- ✓ logarytm nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach

Każda z tych regresji szacowana była jako regresja panelowa dla lat 2003-2015 bez uwzględnienia efektów indywidualnych i efektów czasowych (*pooled regression*)

Szacowanie PKB dla powiatów (2)

- 2) Oceny parametrów regresji posłużyły do wyliczenia **wartości teoretycznych PKB na poziomie powiatów** poprzez podstawienie do funkcji regresji odpowiednio: logarytmu wartości produkcji sprzedanej, logarytmu wartości brutto środków trwałych i logarytmu nakładów inwestycyjnych w powiatach
- 3) Dla każdego powiatu i każdego okresu otrzymano **trzy różne wartości teoretyczne PKB**, z których następnie wyznaczono średnie geometryczne.
- 4) Wyliczone w ten sposób wartości wykorzystano do określenia **udziału procentowego każdego powiatu w wartości PKB podregionu**, do którego należy.
- 5) W ostatnim kroku procedury wyliczone powyżej **udziały przemnożono przez nominalne wartości PKB** w podregionach opublikowane przez GUS

Szacowanie PKB dla powiatów (3)

Wykorzystanie danych o dochodach podatkowych gmin

Założenie: podatki związane są z produkcją powstającą w danym regionie

Najwłaściwsze byłoby wykorzystanie **podatku dochodowego od osób prawnych (CIT)** płaconego w danym powiecie, jednak:

- ✓ różnego rodzaju zwolnienia z podatku (np. specjalne strefy ekonomiczne)
- ✓ możliwość pokrywania strat z jednego roku podatkami z lat kolejnych
- ✓ główna siedziba przedsiębiorstwa, a zatem miejsce płacenia większości podatków, znajduje się w innej lokalizacji niż miejsce powstawania produktu lub usługi

Szacowanie PKB dla powiatów (4)

W procedurze dezagregacji PKB wykorzystano przede wszystkim **dochody z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT)**

Główne obciążenie - postępujący **proces suburbanizacji** - odprowadzanie podatku w innych powiatach niż miejsce pracy (miejsce powstawania produkcji)

Obszary z największą zmianą liczby ludności w okresie 2004-2017

Powiat lub miasto na prawach powiatu	Procentowa zmiana liczby ludności w okresie 2004-2017
powiat krasnostawski	-16,1%
powiat lubelski	10,4%
miasto Chełm	-7,7%
powiat hrubieszowski	-7,3%
powiat chełmski	6,4%
powiat tomaszowski	-5,6%
powiat rycki	-5,5%
miasto Lublin	-4,5%

Szacowanie PKB dla powiatów (5)

Podatek PIT odpowiedni w kalkulacji PKB od strony dochodów - wynagrodzenia generują koszty związane z zatrudnieniem

Wysokość wynagrodzeń i podatków PIT, zależy od **wartości dodanej brutto w danym regionie** (w przemyśle i w usługach)

Przestrzenne różnicowanie podatków PIT w powiatach może właściwie odzwierciedlać powstającą w tych regionach wartość dodaną brutto, a co za tym idzie wartość PKB

Wada podatku PIT w tym kontekście - **nie jest płacony przez gospodarstwa rolnicze**

W lubelskim około 6% WDB powstaje w sektorze rolniczym (sekcja A: rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo) (5,2% w 2004 oraz 6% w 2017)

Ta część PKB rozdzielona została na powiaty lubelskiego zgodnie z **udziałem poszczególnych powiatów w podatku rolnym**

Część wartości dodanej brutto wytworzona w sektorze rolniczym

Jednostka terytorialna	2004	2017
LUBELSKIE	5,2%	6,0%
Podregion (NUTS 3)		
BIALSKI	8,6%	10,0%
CHEŁMSKO-ZAMOJSKI	6,9%	9,2%
LUBELSKI	2,2%	2,3%
PUŁAWSKI	4,9%	6,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, odczyt 21.01.2020.

Nierozstrzygnięta kwestia **szarej strefy**:

- sztucznego zaniżania wynagrodzeń i innych kosztów związanych z zatrudnieniem
- nielegalnych sektorów działalności, a co za tym idzie zaniżone wpływy z PIT

Nasilenie tego procederu raczej jest **porównywalne we wszystkich powiatach** poszczególnych podregionów lubelskiego, a zatem możemy założyć, że eliminuje to obciążenie PIT- u jako wskaźnika dezagregacji PKB

PKB w powiatach lubelskiego na tle UE

Kluczowe jest uwzględnienie różnych **parytetów siły nabywczej pieniądza** (PSN) (*Purchasing Power Parities - PPP*)

W krajach i regionach Unii Europejskiej wspólną walutą uwzględniającą PSN są **wskaźniki PPS** (*Purchasing Power Standards*)

Dla każdego regionu NUTS 2 wyznaczane jako średnia ważona względnych wskaźników cen w odniesieniu do jednorodnego koszyka towarów i usług, zarówno porównywalnych, jak i reprezentatywnych dla każdego kraju

Średnia siła nabywcza jednego euro w Unii Europejskiej jest równa jednej PPS

Dane statystyczne wykorzystane do oszacowanie PKB w powiatach

Lp	Kategoria statystyczna	Poziom agregacji przestrzennej
Banku Danych Lokalnych GUS		
A	z kategorii RACHUNKI REGIONALNE	
1.	produkt krajowy brutto ogółem (ceny bieżące) – PKD 2007 – ESA 2010	NUTS 2, NUTS 3
2.	dynamika produktu krajowego brutto ogółem	NUTS 2, NUTS 3
3.	wartość dodana brutto według grup sekcji PKD 2007 (% wartości dodanej brutto ogółem) rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (sekcja A)	NUTS 2
B	z kategorii FINANSE PUBLICZNE	
4.	dochody budżetów gmin i miast na prawach powiatu / dochody własne / dochody podatkowe – podatek rolny	gminy
5.	dochody budżetów gmin i miast na prawach powiatu / dochody własne / udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych	gminy
6.	dochody budżetów gmin i miast na prawach powiatu / dochody własne / udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych	gminy
C	z kategorii LUDNOŚĆ	
7.	stan ludności / liczba ludności ogółem na koniec roku	powiaty
D	z kategorii RYNEK PRACY	
8.	pracujący, zatrudnieni i przeciętne zatrudnienie według PKD2007 / pracujący wg grup sekcji i płci w powiatach	powiaty

Dane statystyczne wykorzystane do oszacowanie PKB w powiatach

Lp	Kategoria statystyczna	Poziom agregacji przestrzennej
EUROSTAT		
9.	Purchasing power adjusted GDP per capita / Volume indices of real expenditure per capita in PPS (EU28=100)	kraje
10.	Purchasing power parities (PPPs), price level indices and real expenditures for ESA 2010 aggregates / Nominal expenditure (in euro) / Gross Domestic Product	kraje
11.	Purchasing power parities (PPPs), price level indices and real expenditures for ESA 2010 aggregates / Nominal expenditure per inhabitant (in euro) / Gross Domestic Product	kraje
12.	Gross domestic product (GDP) at current market prices (Million euro)	NUTS 2, NUTS 3
13.	Gross domestic product (GDP) at current market prices (Euro per inhabitant)	NUTS 2, NUTS 3
14.	Gross domestic product (GDP) at current market prices (Euro per inhabitant in percentage of the EU average)	NUTS 2, NUTS 3
15.	Gross domestic product (GDP) at current market prices (Million purchasing power standards - PPS)	NUTS 2, NUTS 3
16.	Gross domestic product (GDP) at current market prices (Purchasing power standard - PPS per inhabitant)	NUTS 2, NUTS 3
17.	Gross domestic product (GDP) at current market prices (Purchasing power standard - PPS per inhabitant in percentage of the EU average)	NUTS 2, NUTS 3

INSTYTUT ROZWOJU

PKB lubelskiego na tle innych województw oraz w układzie subregionów i powiatów województwa

I. PKB w województwie lubelskim na tle innych województw Polski oraz średniej Unii Europejskiej

Tabela 1. Liczba ludności i PKB w województwie lubelskim

		ROK	LUBELSKIE
Liczba ludności	Osoby	2004	2 185 156
		2017	2 126 317
	Zmiana 2004-2017 (%)		
PKB	mln PLN	2004	37 854
		2017	76 039
	Polska=100	2004	4,06
		2017	3,82
	PLN/osobę	2004	17 302
		2017	35 712
	PLN/osobę śr. Polski=100	2004	70,80
		2017	68,97
	tys. PLN/km ²	2004	1 507
		2017	2 737
	tys. PLN/km ² śr. Polski=100	2004	50,51
		2017	43,01
Realny przyrost PKB (ceny stałe) 2004=100	PKB ogółem	2004-2017	149,6
	PKB na osobę	2004-2017	153,8
	PKB/km ²	2004-2017	149,6

Źródło: Oszacowanie IR na podstawie danych GUS, dostęp 20.01.2020.

I. PKB w województwie lubelskim na tle innych województw Polski oraz średniej Unii Europejskiej

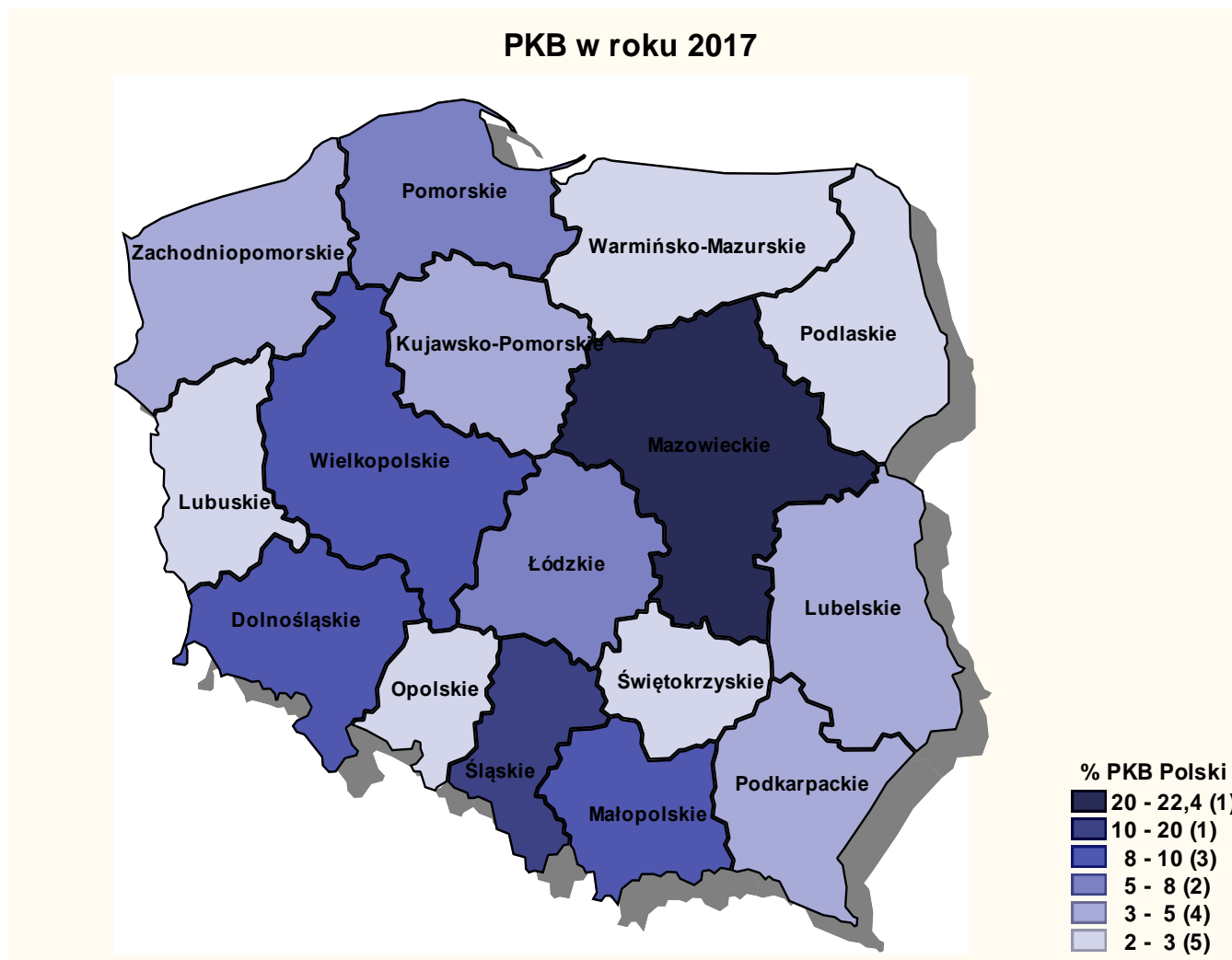
Tabela 2. Pozycja lubelskiego wśród polskich województw w rankingu PKB w roku 2004 i 2017

Województwo	PKB 2004	PKB 2017	PKB per capita 2004	PKB per capita 2017	PKB na km ² 2004	PKB na km ² 2017
DOLNOŚLĄSKIE	4	4	4	2	4	4
KUJAWSKO-POMORSKIE	8	8	10	10	8	8
LUBELSKIE	9	10	16	16	14	14
LUBUSKIE	15	15	8	9	13	13
ŁÓDZKIE	6	6	6	6	5	6
MAŁOPOLSKIE	5	5	9	7	3	3
MAZOWIECKIE	1	1	1	1	2	2
OPOLSKIE	14	16	11	11	9	9
PODKARPACKIE	11	9	15	15	11	10
PODLASKIE	16	14	14	12	16	15
POMORSKIE	7	7	5	5	7	7
ŚLĄSKIE	2	2	2	4	1	1
ŚWIĘTOKRZYSKIE	13	13	12	13	10	11
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	12	12	13	14	15	16
WIELKOPOLSKIE	3	3	3	3	6	5
ZACHODNIOPOMORSKIE	10	11	7	8	12	12

Źródło: Oszacowanie IR na podstawie danych GUS, dostęp 20.01.2020.

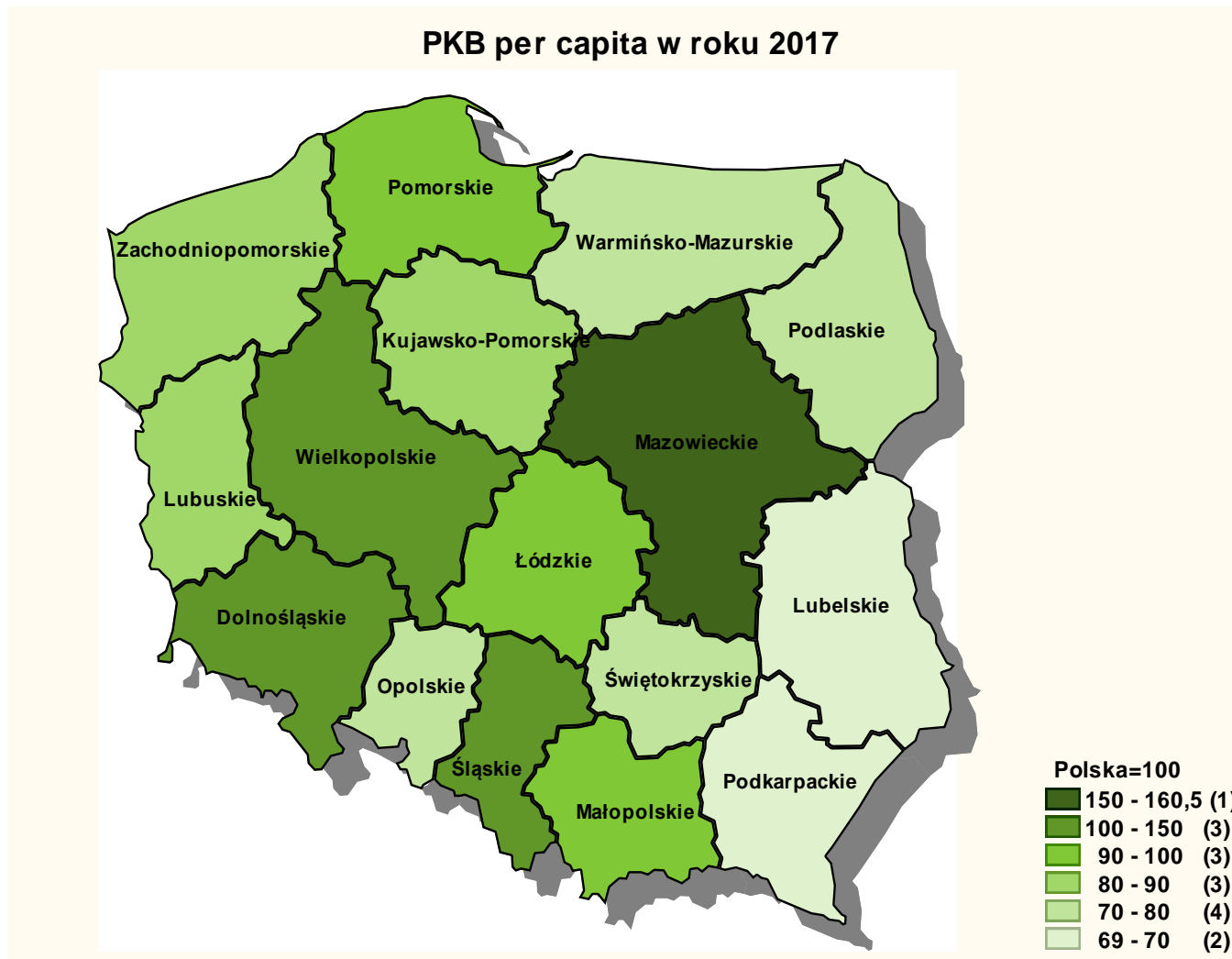
I. PKB w województwie lubelskim na tle innych województw Polski oraz średniej Unii Europejskiej

Rys 1. Udział poszczególnych województw w tworzeniu PKB w Polsce w roku 2017

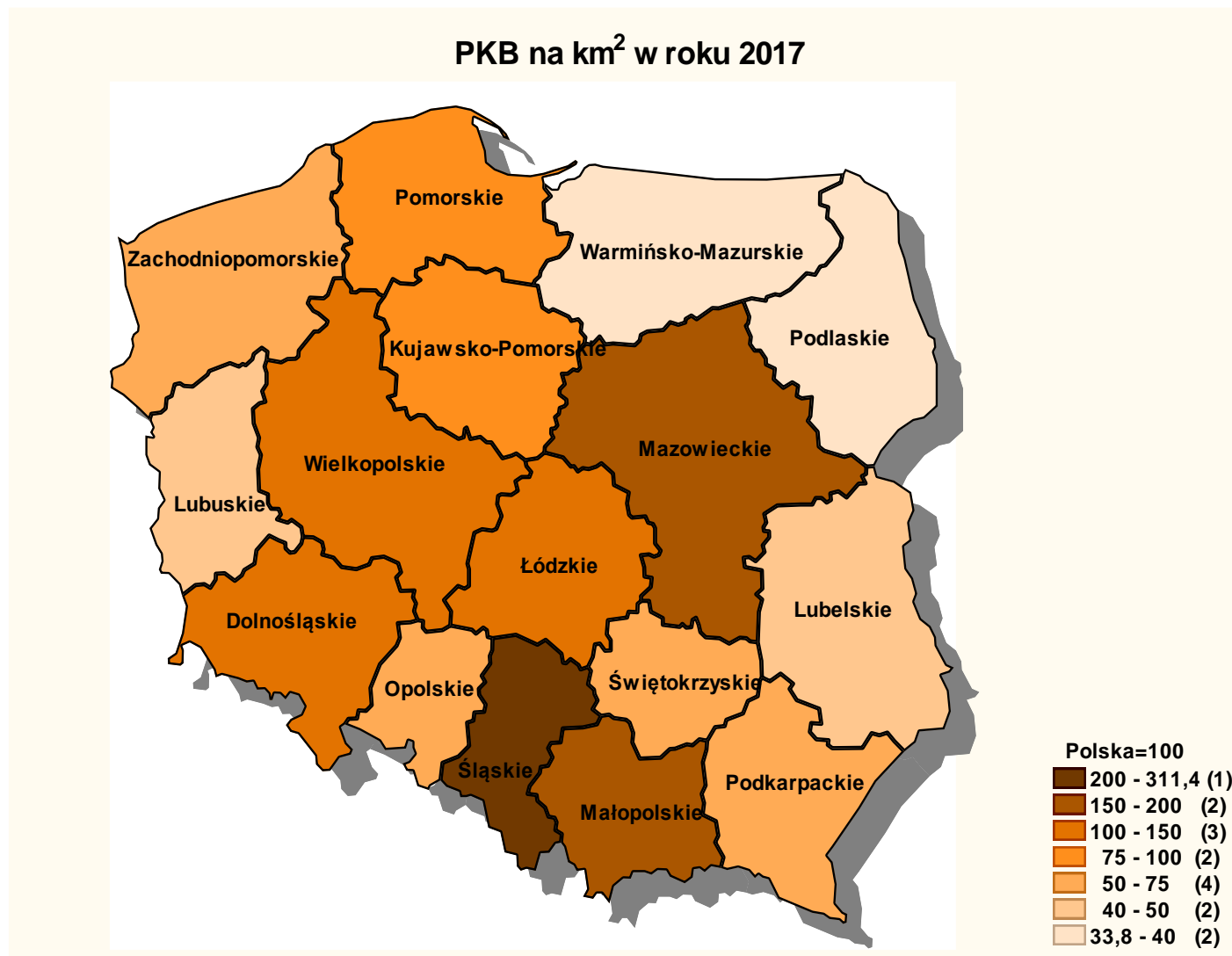
I. PKB w województwie lubelskim na tle innych województw Polski oraz średniej Unii Europejskiej

Rys 2. PKB w przeliczeniu na jednego mieszkańca w województwach w roku 2017

I. PKB w województwie lubelskim na tle innych województw Polski oraz średniej Unii Europejskiej

Rys 3. PKB w przeliczeniu na km² w polskich województwach roku 2017

I. PKB w województwie lubelskim na tle innych województw Polski oraz średniej Unii Europejskiej

Tabela 3. Przyrost PKB lubelskiego na tle pozostałych województw w okresie 2004-2017

Województwo	Wzrost PKB	Wzrost PKB na osobę
	2004-2017	2004-2017
	[przyrost %]	[przyrost %]
DOLNOŚLĄSKIE	132,0	131,45
KUJAWSKO-POMORSKIE	96,0	94,60
LUBELSKIE	100,9	106,40
LUBUSKIE	98,8	97,34
ŁÓDZKIE	104,9	114,25
MAŁOPOLSKIE	127,1	118,37
MAZOWIECKIE	135,2	124,97
OPOLSKIE	85,1	96,84
PODKARPACKIE	106,2	103,24
PODLASKIE	102,5	105,77
POMORSKIE	120,5	108,39
ŚLĄSKIE	90,4	96,89
ŚWIĘTOKRZYSKIE	84,2	90,13
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	97,2	96,35
WIELKOPOLSKIE	123,9	116,01
ZACHODNIOPOMORSKIE	97,1	95,80

Źródło: Oszacowanie IR na podstawie danych GUS, dostęp 20.01.2020.

I. PKB w województwie lubelskim na tle innych województw Polski oraz średniej Unii Europejskiej

Tabela 4. PKB w lubelskim na tle UE 28 oraz UE 27 (bez Wielkiej Brytanii) w roku 2004 i 2017

ZMIENNA		ROK	LUBELSKIE
PKB nominalnie w porównaniu do UE	mln EUR	2004	8 362
		2017	17 827
	EUR/osobę	2004	3 827
		2017	8 384
	UE 28=100	2004	17
		2017	28
	UE 27=100	2004	18
		2017	29
PKB realnie w porównaniu do UE	mln PPS	2004	17 487
		2017	30 618
	PPS/osobę	2004	8 003
		2017	14 400
	UE 28=100	2004	36
		2017	48
	UE 27=100	2004	38
		2017	48

Źródło: Oszacowanie IR na podstawie danych EUROSTAT, dostęp 21.01.2020.

II. PKB w podregionach lubelskiego

Zmienna		Rok	BIALSKI	CHEŁMSKO-ZAMOJSKI	LUBELSKI	PUŁAWSKI
Liczba ludności	Osoby	2004	311 600	660 427	715 414	497 715
		2017	303 100	629 069	712 143	482 005
	2004-2017 (zm. %)		-2,73	-4,75	-0,46	-3,16
PKB nominalne	mln PLN	2004	4 648	9 911	15 294	8 002
		2017	9 375	17 466	33 856	15 343
	Polska=100	2004	0,5	1,1	1,6	0,9
		2017	0,5	0,9	1,7	0,8
	Wojew.=100	2004	12,3	26,2	40,4	21,1
		2017	12,3	23,0	44,5	20,2
	PLN/osobę	2004	14 897	14 977	21 384	16 037
		2017	30 879	27 693	47 552	31 766
	Polska=100	2004	61,0	61,3	87,5	65,6
		2017	59,6	53,5	91,8	61,4
	Wojew.=100	2004	86,1	86,6	123,6	92,7
		2017	86,5	77,5	133,2	89
	tys. PLN/km ²	2004	778	1 067	3 624	1 422
		2017	1 569	1 880	8 021	2 724
	Polska=100	2004	26,1	35,8	121,5	47,7
		2017	24,7	29,5	126,1	42,8
	Wojew.=100	2004	51,6	70,8	240,4	94,3
		2017	57,3	68,7	293,1	99,5
Realny przyrost PKB 2004=100	PKB ogółem (2004-2017)		150,2	131,3	164,9	142,8
	PKB na osobę (2004-2017)		154,4	137,7	165,6	147,5

Źródło: Oszacowanie IR na podstawie danych GUS, dostęp 20.01.2020.

II. PKB w podregionach lubelskiego

Tabela 6. PKB w podregionach województwa lubelskiego na tle UE 28 oraz UE 27 (bez Wielkiej Brytanii)

ZMIENNA		ROK	BIALSKI	CHEŁMSKO-ZAMOJSKI	LUBELSKI	PUŁAWSKI
PKB nominalnie w porównaniu do UE	mln EUR	2004	1026	2191	3377	1768
		2017	2192	4092	7938	3606
	EUR/osobę	2004	3288	3311	4722	3543
		2017	7219	6488	11149	7466
	UE 28=100	2004	15	15	21	16
		2017	24	22	37	25
	UE 27=100	2004	16	16	22	17
		2017	25	22	38	26
PKB realnie w porównaniu do UE	mln PPS	2004	2145	4582	7060	3697
		2017	3764	7028	13633	6194
	PPS/osobę	2004	6884	6938	9868	7428
		2017	12419	11172	19143	12849
	UE 28=100	2004	31	31	44	33
		2017	41	37	64	43
	UE 27=100	2004	31	31	45	34
		2017	42	37	64	43

Źródło: Oszacowanie IR na podstawie danych EUROSTAT, dostęp 21.01.2020.

III. PKB w powiatach lubelskiego

Powiat	PKB 2004 [mln PLN]	Proc. woj. 2004	Pozycja w rankingu 2004	PKB 2017 [mln PLN]	Proc. woj. 2017	Pozycja w rankingu 2017	Zmiana w rankingu
m. Lublin	10428	27,5	1	20111	26,4	1	0
lubelski	1604	4,2	4	5929	7,8	2	2
puławski	2494	6,6	2	4699	6,2	3	-1
łukowski	1548	4,1	6	3214	4,2	4	2
bialski	1460	3,9	8	3014	4,0	5	3
świdnicki	1234	3,3	12	2965	3,9	6	6
zamojski	1190	3,1	13	2601	3,4	7	6
lubartowski	1042	2,8	16	2599	3,4	8	8
kraśnicki	1393	3,7	9	2586	3,4	9	0
m. Zamość	1561	4,1	5	2570	3,4	10	-5
m. Chełm	1752	4,6	3	2475	3,3	11	-8
m. Biała Podlaska	1342	3,5	10	2467	3,2	12	-2
biłgorajski	1493	3,9	7	2413	3,2	13	-6
łęczyński	986	2,6	17	2252	3,0	14	3
tomaszowski (lub.)	1178	3,1	14	2137	2,8	15	-1
rycki	1234	3,3	11	2122	2,8	16	-5
chełmski	768	2,0	21	1806	2,4	17	4
krasnostawski	1074	2,8	15	1779	2,3	18	-3
hrubieszowski	897	2,4	18	1686	2,2	19	-1
radzyński	824	2,2	19	1680	2,2	20	-1
opolski (lub.)	815	2,2	20	1507	2,0	21	-1
janowski	518	1,4	23	1215	1,6	22	1
włodawski	497	1,3	24	1107	1,5	23	1
parczewski	525	1,4	22	1107	1,5	24	-2

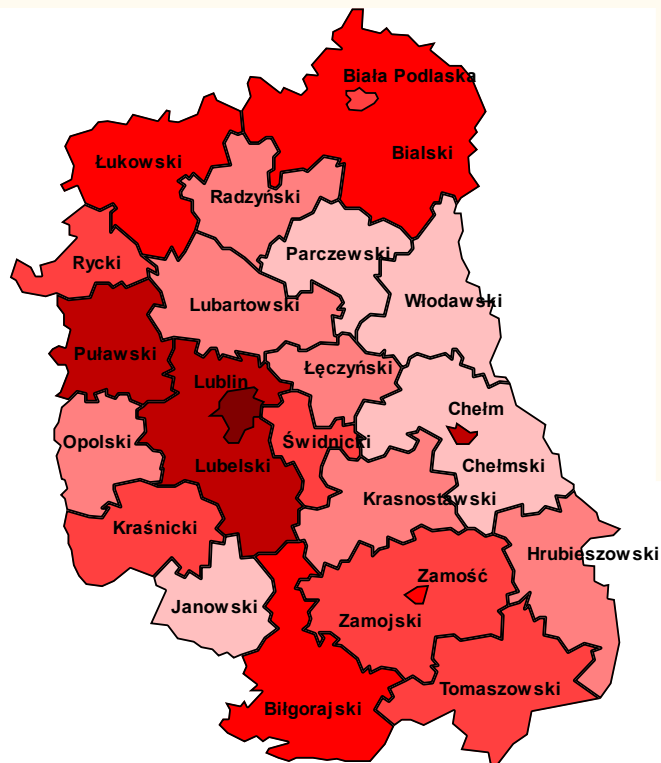
Źródło: Oszacowanie IR na podstawie danych GUS, dostęp 20.01.2020.

III. PKB w powiatach lubelskiego

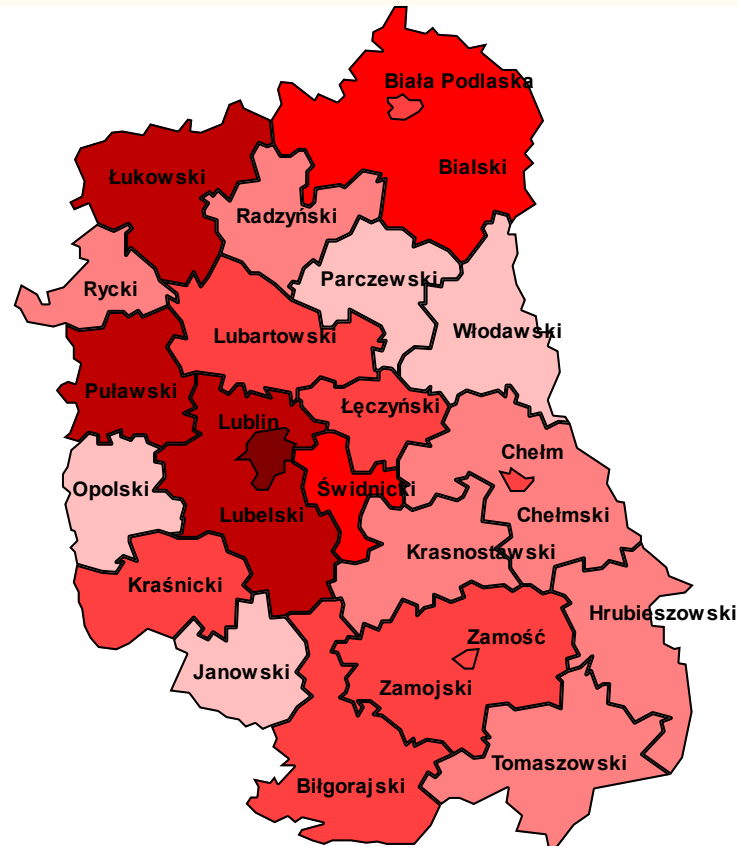

Udział powiatów w tworzeniu PKB województwa lubelskiego w roku 2004 i 2017

PKB w roku 2004

PKB w roku 2017

III. PKB w powiatach lubelskiego

Powiat	PKB per capita 2004	woj.=100 2004	Pol.=100 2004	poz. w rankingu 2004	PKB per capita 2017	woj.=100 2017	Pol.=100 2017	poz. w rankingu 2017	zmiana w rankingu
m. Lublin	29292	169	120	1	59177	166	114	1	0
m. Biała Podlaska	23125	134	95	4	42873	120	83	2	2
puławski	21259	123	87	5	41150	115	79	3	2
świdnicki	17066	99	70	8	40942	115	79	4	4
m. Zamość	23381	135	96	3	39928	112	77	5	-2
łęczyński	17217	100	70	7	39184	110	76	6	1
m. Chełm	25534	148	104	2	39074	109	75	7	-5
lubelski	11542	67	47	20	38658	108	75	8	12
rycki	20539	119	84	6	37374	105	72	9	-3
parczewski	14246	82	58	10	31494	88	61	10	0
łukowski	14228	82	58	11	29789	83	58	11	0
lubartowski	11466	66	47	21	29192	82	56	12	9
włodawski	12260	71	50	19	28500	80	55	13	6
radzyński	13341	77	55	14	28173	79	54	14	0
krasnostawski	13987	81	57	12	27609	77	53	15	-3
bialski	12760	74	52	18	26927	75	52	16	2
kraśnicki	13895	80	57	13	26775	75	52	17	-4
janowski	10751	62	44	22	26238	73	51	18	4
hrubieszowski	12906	75	53	17	26167	73	51	19	-2
tomaszowski (lub.)	13167	76	54	15	25306	71	49	20	-5
opolski (lub.)	12916	75	53	16	25009	70	48	21	-5
zamojski	10734	62	44	23	24185	68	47	22	1
biłgorajski	14263	82	58	9	23667	66	46	23	-14
chełmski	10392	60	43	24	22985	64	44	24	0

Źródło: Oszacowanie IR na podstawie danych GUS, dostęp 20.01.2020.

III. PKB w powiatach lubelskiego

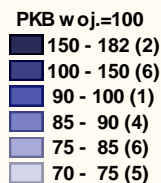
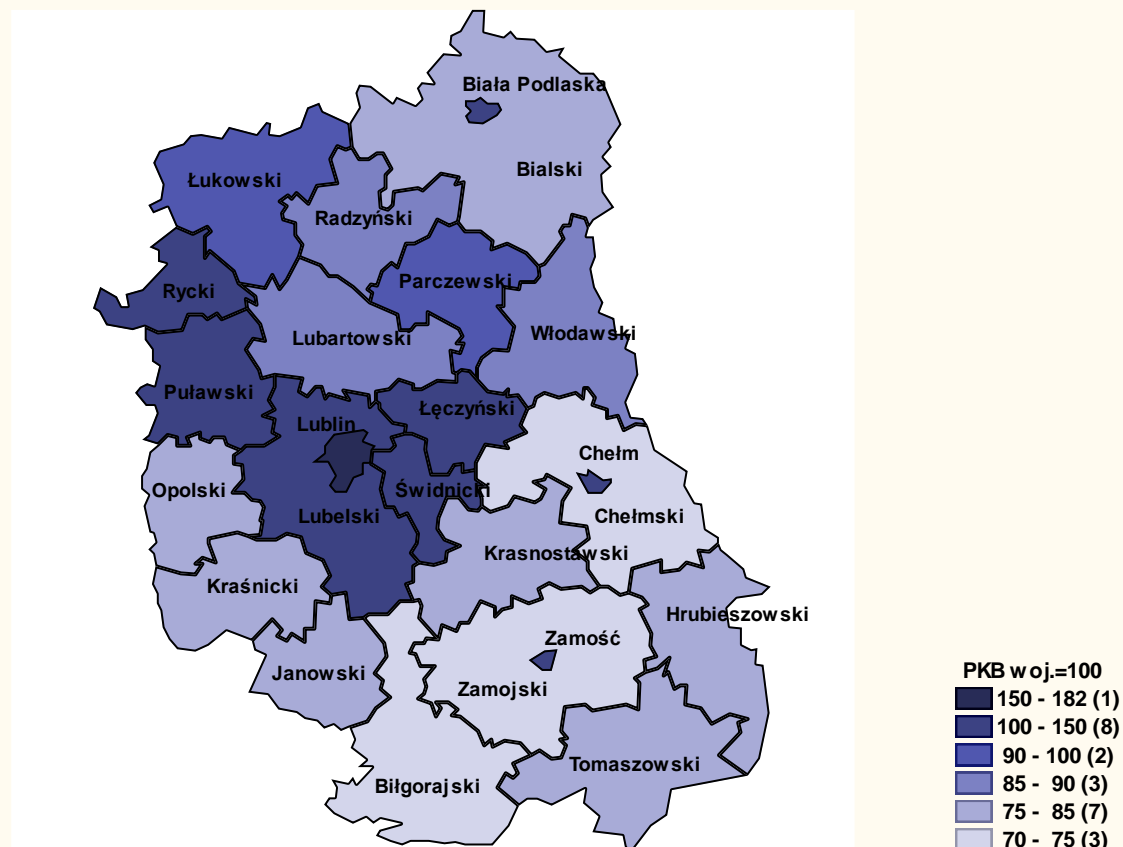

PKB na mieszkańca w powiatach województwa lubelskiego w roku 2004 i 2017

PKB per capita w roku 2004

PKB per capita w roku 2017

III. PKB w powiatach lubelskiego

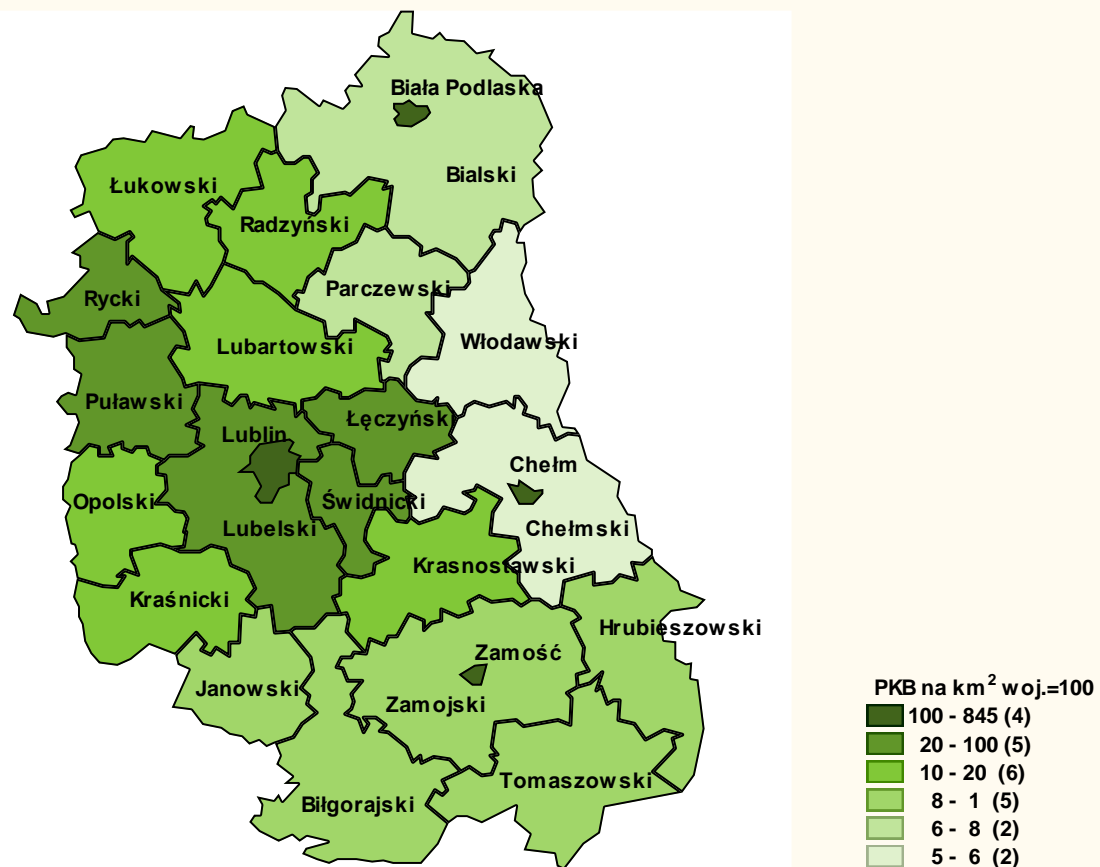

PKB na km² powierzchni w powiatach woj. lubelskiego w roku 2004 i 2017

PKB na km² w roku 2004

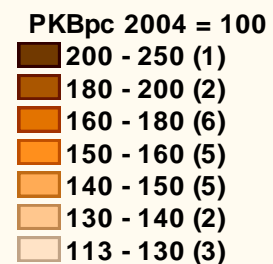
PKB na km² w roku 2017

III. PKB w powiatach lubelskiego

Wzrost PKB per capita 2004-2017

III. PKB w powiatach lubelskiego

Wzrost PKB na km² 2004-2017

III. PKB w powiatach lubelskiego na tle Unii Europejskiej w roku 2004 i 2017

Powiat	PKB per capita [EUR] 2004	PKB per capita [PPS] 2004	PKB pc UE 28=100 2004	PKB pc UE 27=100 (bez WB) 2004	PKB per capita [EUR] 2017	PKB per capita [PPS] 2017	PKB pc UE 28=100 2017	PKB pc UE 27=100 (bez WB) 2017
m. Lublin	6468	13522	60	61	13874	23828	79	80
m. Biała Podlaska	5105	10672	47	48	10022	17214	57	58
puławski	4697	9822	44	44	9672	16611	55	56
świdnicki	3768	7878	35	36	9599	16486	55	55
m. Zamość	5163	10793	48	49	9361	16078	54	54
łęczyński	3802	7948	35	36	9187	15778	53	53
m. Chełm	5645	11805	52	53	9154	15722	52	53
lubelski	2549	5328	24	24	9063	15566	52	52
rycki	4538	9489	42	43	8784	15087	50	51
parczewski	3145	6574	29	30	7362	12645	42	42
łukowski	3144	6573	29	30	7002	12025	40	40
lubartowski	2532	5293	24	24	6844	11755	39	39
włodawski	2706	5658	25	26	6662	11443	38	38
radzyński	2945	6157	27	28	6586	11311	38	38
krasnostawski	3092	6467	29	29	6468	11109	37	37
bialski	2817	5889	26	27	6295	10811	36	36
kraśnicki	3070	6420	29	29	6293	10808	36	36
janowski	2375	4967	22	22	6167	10592	35	36
hrubieszowski	2853	5966	27	27	6130	10528	35	35
tomaszowski (lub.)	2911	6087	27	28	5929	10182	34	34
opolski (lub.)	2854	5967	27	27	5878	10095	34	34
zamojski	2373	4962	22	22	5666	9731	32	33
biłgorajski	3148	6582	29	30	5533	9502	32	32
chełmski	2294	4796	21	22	5373	9229	31	31

INSTYTUT ROZWOJU

Wnioski i rekomendacje dla polityki regionalnej województwa lubelskiego

Ranking powiatów lubelskiego pod względem PKB per capita według parytetu siły nabywczej w latach 2004 i 2017 na tle UE28=100

Ip	Powiat	UE 28 =100 2004	UE 28=100 2017	Zmiana 2004-2017	Podregion
1	m. Lublin	60	79	+19.3	lubelski
2	m. Biała Podlaska	47	57	+9.9	białski
3	puławski	44	55	+11.7	puławski
4	świdnicki	35	55	+19.9	lubelski
5	m. Zamość	48	54	+5.6	lubelski
6	łęczyński	35	53	+17.3	lubelski
7	m. Chełm	52	52	-0.1	chełmsko-zamojski
8	lubelski	24	52	+28.2	lubelski
9	rycki	42	50	+8.1	puławski
10	parczewski	29	42	+12.9	białski
11	łukowski	29	40	+10.9	puławski
12	lubartowski	24	39	+15.7	lubelski

**Ranking powiatów lubelskiego pod względem PKB per capita
według parytetu siły nabywczej w latach 2004 i 2017 na tle UE28=100**

Ip	Powiat	UE 28 =100 2004	UE 28=100 2017	Zmiana 2004-2017	Podregion
13	włodawski	25	38	+13.0	białski
14	radzyński	27	38	+10.3	białski
15	krasnostawski	29	37	+8.3	chełmsko-zamojski
16	białski	26	36	+9.9	białski
17	kraśnicki	29	36	+7.5	puławski
18	janowski	22	35	+13.2	puławski
19	hrubieszowski	27	35	+8.6	chełmsko-zamojski
20	tomaszowski (lub.)	27	34	+6.9	chełmsko-zamojski
21	opolski (lub.)	27	34	+7.1	puławski
22	zamojski	22	32	+10.4	chełmsko-zamojski
23	biłgorajski	29	32	+2.4	chełmsko-zamojski
24	chełmski	21	31	+9.4	chełmsko-zamojski

IV.1. Wnioski i rekomendacje wynikające z oceny kształtowania się PKB w województwie lubelskim

Wnioski

- Po roku 2004 województwo lubelskie zajmuje w sposób trwały **16 miejsce** na liście regionów Polski pod względem PKB na mieszkańca
- W latach 2004-2017 wielkość PKB na mieszkańca Lubelszczyzny w cenach stałych wzrosła o **50 proc.**, jednak dynamika wzrostu była znacznie wolniejsza niż przeciętnie w Polsce
- Dystans względem innych regionów Polski powiększał się
- Wkład Lubelszczyzny w tworzenie dochodu narodowego Polski w tym okresie zmniejszył się z **4,06 proc.** do **3,82 proc.**
- Pozytywnym wnioskiem jest systematyczna poprawa sytuacji województwa względem średniej UE 28 z **36 proc.** w 2004 roku do **48 proc.** w 2017 roku według parytetu siły nabywczej
- Brexit oznacza dla Lubelszczyzny tylko niewielki dodatni efekt statystyczny rzędu **1 punktu procentowego**

IV.1. Wnioski i rekomendacje wynikające z oceny kształtowania się PKB w województwie lubelskim

Rekomendacje

- **Niezbędne jest kontynuowanie specjalnej interwencji strukturalnej, która powinna dotyczyć wszystkich pięciu województw Polski Wschodniej**
- **Dotyczy to przede wszystkim kolejnej edycji Programu Operacyjnego Polski Wschodniej w latach 2021-2027**
- **W przypadku rezygnacji z takiego makroregionalnego programu niezbędny jest program dedykowany najslabiej rozwiniętemu regionowi Polski Lubelszczyźnie lub zwiększenie alokacji w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego**
- **Efektem dodatkowej alokacji będzie utrzymanie trajektorii rozwojowej województwa przeciwdziałającej zwiększaniu się dystansu pomiędzy Lubelszczyzną i innymi regionami kraju**

IV.2. Wnioski i rekomendacje wynikające z oceny kształtowania się PKB w województwie lubelskim

Wnioski

- W latach 2004-2017 poza podregionem lubelskim nastąpiło znaczące osłabienie pozycji wszystkich pozostałych podregionów, nawet jeśli uwzględnić znaczący spadek liczby ludności województwa
- W okresie tym podregion lubelski poprawił pozycję z **87,5 proc.** do **91,8 proc.** średniej krajowej, a szczególny regres nastąpił w podregionie chełmsko-zamojskim z **61,3 proc.** do **53,5 proc.** średniej krajowej, znacznie mniejszy w podregionie puławskim i bialskim
- Nastąpił **jakościowy postęp w metropolii lubelskiej** obejmującej zdecydowaną większość tego podregionu, z drugiej strony **rejestrujemy erozję pozycji wszystkich pozostałych podregionów**, w skali nieakceptowalnej politycznie, kulturowo, społecznie i gospodarczo, szczególnie głęboką w podregionie chełmsko-zamojskim
- Pozytywnie należy oceniać poprawę sytuacji wszystkich podregionów w układzie UE 28 w latach 2004-2017 według parytetu siły nabywczej

IV.2. Wnioski i rekomendacje wynikające z oceny kształtowania się PKB w województwie lubelskim

Rekomendacje (1)

- **Metropolia lubelska stała się istotną lokomotywą rozwoju województwa. Należy kontynuować działania służące korzystaniu z możliwości jakie stwarza gra o rozwój, wykorzystując istniejące i tworzone potencjały rozwojowe tego obszaru**
- **Metropolia lubelska powinna szeroko korzystać z zorientowanego na innowacyjność oraz badania i rozwój nurtu interwencji europejskiej polityki spójności w latach 2021-2027**
- **Należy rozwijać niezbędny potencjał umożliwiający przedsiębiorstwom i innym podmiotom oraz samorządom podregionu lubelskiego skuteczne ubieganie się o środki dostępne w ramach programów krajowych oraz zarządzanych centralnie z poziomu europejskiego**

IV.2. Wnioski i rekomendacje wynikające z oceny kształtowania się PKB w województwie lubelskim

Rekomendacje (2)

- **Szczególnie niekorzystna jest sytuacja podregionu chełmsko-zamojskiego, najbiedniejszego w województwie i w Polsce, najwolniej się rozwijającego oraz strukturalnie naj słabszego. Sytuacja wymaga podjęcia aktywnej interwencji ze strony państwa**
- **Priorytetem terytorialnym interwencji zgodnie z zapisami Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju i Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 powinny być trzy podregiony, poza chełmsko-zamojskim także bialski i puławski**
- **Warto zauważyć, że polityka regionalna prowadzona w ramach województwa powinna zostać zróżnicowana w układzie tych trzech terytoriów**
- **Istotne znaczenie ma dopasowanie działań polityki regionalnej do endogenicznych potencjałów rozwojowych oraz zidentyfikowanych barier rozwojowych dla każdego z podregionów, czyli uwzględnienie specyfiki terytorialnej**

IV.3. Wnioski i rekomendacje wynikające z oceny kształtowania się PKB w województwie lubelskim

Wnioski

- **Na poziomie powiatów (LAU 1) poza ośrodkiem wojewódzkim jakim jest Lublin znajdują się trzy kolejne powiaty miejskie: Biała Podlaska, Chełm i Zamość. Dane dotyczące PKB potwierdzają względnie niekorzystny przebieg procesów społeczno-gospodarczych w tych ośrodkach**
- **Pozycja wszystkich tych miast względem średniej dla Polski w latach 2004-2017 erodowała, w przypadku Białej Podlaskiej z 95 proc. do 83 proc., Chełma ze 104 proc. do 75 proc. oraz Zamościa z 96 proc. do 77 proc.**
- **Charakterystyczny jest fakt braku silnej strefy związanej z suburbanizacją w przypadku tych trzech ośrodków: Białej Podlaskiej, Chełma i Zamościa**
- **Zasadniczo inna jest sytuacja Lublina. Poza intensywnym rozwojem strefy podmiejskiej w konsekwencji intensywnej suburbanizacji, w okresie tym rejestrujemy w przypadku samego miasta Lublina jedynie niewielki spadek relacji PKB na mieszkańca.**

IV.3. Wnioski i rekomendacje wynikające z oceny kształtowania się PKB w województwie lubelskim

Rekomendacje

- **Budowanie silnej pozycji społeczno-ekonomicznej województwa lubelskiego w oparciu o tworzenie wartości dodanej, a nie o transfery socjalne wymaga wzmocnienia miast regionu**
- **Dotyczy to poza metropolią Lublina trzech wymienionych powiatów miejskich, a także ośrodka podregionalnego jakim są Puławy oraz pozostałych miast powiatowych województwa**
- **Zatrzymanie procesu obniżania rangi społeczno-gospodarczej ośrodków miejskich województwa jest kluczowym wyzwaniem stojącym przed polityką regionalną województwa lubelskiego**
- **Aktywna polityka regionalna województwa pozwoli na wykorzystanie potencjału miejskiej sieci osadniczej regionu**

IV.4. Wnioski i rekomendacje wynikające z oceny kształtowania się PKB w województwie lubelskim

Wnioski

- W układzie 24 powiatów w latach 2004-2017 nastąpiła poprawa sytuacji względem średniej Polski przyjętej za 100 tylko w **9 powiatach**. Były to przede wszystkim powiaty związane z metropolią Lublina: lubelski, świdnicki, lubartowski, janowski, łęczyński oraz włodawski, zamojski, parczewski, chełmski
- Pogorszenie sytuacji na tle Polski przyjętej za 100 w tym okresie nastąpiło w 15 powiatach. W największym stopniu bo o 5 punktów procentowych i więcej dotyczyło to 8 powiatów: m. Chełma, m. Zamościa, m. Białej Podlaskiej, biłgorajskiego, ryckiego, puławskiego, opolskiego (lub.), tomaszowskiego (lub.)
- W wyniku takiej trajektorii rozwojowej w roku 2017 w najsłabszych powiatach województwa lubelskiego PKB na mieszkańca według parytetu siły nabywczej tylko minimalnie przekraczał 30 proc. średniej UE. W sumie w **13 powiatach** województwa wielkość ta nie przekraczała 40 proc. średniej UE 28. Oznacza to cywilizacyjną lukę rozwojową wynikającą z biedy

IV.4. Wnioski i rekomendacje wynikające z oceny kształtowania się PKB w województwie lubelskim

Rekomendacje

- **Potrzeba aktywnej interwencji strukturalnej służącej spójności gospodarczej, społecznej i przestrzennej. Interwencja polityki regionalnej musi być połączona z realizacją zaktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego w sposób spójny, zintegrowany i kompleksowy oraz powinna wpisywać się w wyznaczone kierunki działań i lokalną specyfikę, a także specjalizację regionalną**
- **Korzystna sytuacja dotyczy tylko m. Lublina oraz czterech pozostałych powiatów podregionu lubelskiego. Procesy suburbanizacji stolicy województwa powodowały bardzo korzystną trajektorię rozwojową wszystkich powiatów tego podregionu.**
- **Relacja 9 do 15 (poprawa wzg. pogorszenie) wskazuje, że w większości powiatów nastąpiła w latach 2004-2017 erozja pozycji gospodarczej**
- **Dlatego wszystkie powiaty trzech pozostałych podregionów wymagają interwencji polityki regionalnej służącej odwróceniu niekorzystnych tendencji rozwojowych. Szczególnie dotyczy to 13 powiatów o PKB per capita poniżej 40 proc. średniej UE 28**

IV.5. Wnioski i rekomendacje wynikające z oceny kształtowania się PKB w województwie lubelskim

Wnioski

- **Istotne znaczenie mają intensywne procesy migracyjne ukierunkowane poza region. Paradoksalnie poprawiają one sytuację Lubelszczyzny w zakresie zmian PKB na mieszkańca w latach 2004-2017**
- **PKB który jest generowany w województwie jest rozliczany na coraz mniejszą liczbę mieszkańców, a szczególnie dotyczy to powiatów położonych w trzech podregionach: bialskim, chełmsko-zamojskim oraz puławskim**
- **Istotne znaczenie mają strukturalne cechy województwa, polegające na szczególnie wysokim udziale zatrudnionych w rolnictwie w porównaniu z udziałem PKB generowanym w tym województwie (najwyższy w Polsce)**
- **Warto zauważyć, że w latach 2004-2017 udział rolnictwa w PKB regionu zwiększył się**
- **Syntetyczne wskaźniki dotyczące zróżnicowań PKB na mieszkańca według parytetu siły nabywczej w roku 2004 i 2017 dokumentują zmniejszanie zróżnicowań, czyli konwergencję w układzie powiatowym**

IV.5. Wnioski i rekomendacje wynikające z oceny kształtowania się PKB w województwie lubelskim

Rekomendacje

- **Podstawowym problemem rozwojowym województwa lubelskiego jest dystans względem lepiej rozwiniętych województw Polski. Został on odziedziczony po okresie gospodarki centralnie planowanej i zmian w wyniku transformacji ustrojowej w latach dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku**
- **Największy wysiłek polityki regionalnej województwa powinien zostać skierowany na utrzymanie w nadchodzących latach trajektorii rozwojowej zbliżonej do pozostałych województw Polski Wschodniej**
- **Niezbędne jest także wzmocnienie działań służących wzrostowi konwergencji w układzie powiatowym.**
- **Oczywiście pozytywnie należy skomentować wzrost spójności na poziomie powiatów województwa mający miejsce w latach 2004-2017**
- **Wreszcie wymiar strukturalny tworzenia produktu krajowego brutto województwa w układzie terytorialnym ma rosnące znaczenie i dlatego wymaga skutecznego podjęcia przez politykę regionalną**

IV.6. Wnioski i rekomendacje wynikające z oceny kształtowania się PKB w województwie lubelskim

Wnioski

- **Istotnym parametrem kształtowania procesów rozwojowych jest wielkość PKB odniesiona do powierzchni. W Polsce szczególnie negatywnie wyróżniają się dwa województwa: warmińsko-mazurskie i podlaskie. Bezpośrednio przed nimi na miejscu 14 znajduje się województwo lubelskie**
- **Szczególnie negatywnie wyróżnia się pas pięciu powiatów położonych w pobliżu zewnętrznej granicy UE – hrubieszowski, parczewski, bialski, chełmski oraz włodawski. Ich sytuacja jest zbliżona do parametrów intensywności wykorzystania przestrzeni rejestrowanych w tych dwu województwach Polski Północno-Wschodniej**
- **Powiaty przygraniczne cechuje nie tylko peryferyjne położenie geograficzne, ale także słaba miejska sieć osadnicza, niska gęstość zaludnienia, intensywny odpływ ludności oraz słabości struktury gospodarczej. Po drugiej stronie granicy znajdują się obszary peryferyjne Białorusi i Ukrainy o bardzo niskim poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego.**

IV.6. Wnioski i rekomendacje wynikające z oceny kształtowania się PKB w województwie lubelskim

Rekomendacje

- **Współpraca transgraniczna jest naturalnym czynnikiem dynamizowania rozwoju tych obszarów**
- **Prawdopodobnie nie jest możliwe znaczące zagęszczenie intensywności funkcji gospodarczych, warunkujące zwiększenie produktu krajowego brutto względnie wartości dodanej brutto, ale możliwe jest wykorzystanie potencjałów wynikających z wysokiej jakości środowiska przyrodniczego (zieloności), zaadresowanie endogenicznych potencjałów rozwojowych oraz kształtowanie pozytywnych relacji transgranicznych.**
- **W przypadku podejmowania w Polsce działań systemowych dla województw podlaskiego i warmińsko-mazurskiego służących lepszemu wykorzystaniu przestrzeni, przygraniczne powiaty Lubelszczyzny powinny także uczestniczyć w takich aktywnościach**

Tabela 11a. Wielkość PKB na mieszkańca według parytetu siły nabywczej w latach 2004-2018 na tle UE=100

Region	UE28=100 2004	UE28=100 2015	UE28=100 2016	UE28=100 2017	UE27=100 2018
Warszawski Stołeczny	106	148	150,6	152,8	156
Dolnośląski	51	76	76,5	77,0	78
Wielkopolski	54	75	75,3	76,0	76
Śląski	56	71	71,5	72,2	74
Pomorski	49	66	66,9	67,3	69
Łódzki	46	64	64,4	64,8	66
Małopolski	44	62	62,5	63,6	65
Mazowiecki Regionalny	40	60	58,9	59,5	60
Zachodniopomorski	45	58	57,8	58,1	59
Lubuski	45	57	57,9	57,6	58

Tabela 11b. Wielkość PKB na mieszkańca według parytetu siły nabywczej w latach 2004-2018 na tle UE=100

Region	UE28=100 2004	UE28=100 2015	UE28=100 2016	UE28=100 2017	UE27=100 2018
Kujawsko-Pomorski	44	56	56,3	56,4	57
Opolski	43	55	54,9	55,3	56
Świętokrzyski	40	50	49,3	49,8	51
Warmińsko-Mazurski	38	49	49,2	48,9	49
Podlaski	37	49	48,9	49,9	50
Podkarpacki	36	49	48,61	48,6	50
Lubelski	35	47	47,5	48,1	48
Polska	51	69	69,0	69,7	71

INSTYTUT ROZWOJU

Dziękujemy za uwagę

Jacek Szlachta

jacek.szlachta@sgh.waw.pl

Dorota Ciołek

dorota.ciolek@ug.edu.pl

Tomasz Brodzicki

t.brodzicki@ug.edu.pl